

Nr 179.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa; given Stockholms slott den 15 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 222,000 kronor; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 300 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 160 häft. (Nr 179—180.)

till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Från ifrågavarande krigstidstillägg undantages änka med eller utan barn, vilken enligt beslut av 1917 års riksdag erhåller understöd för år 1918 till sådant belopp, att pension och understöd tillhoppa uppgå till 300 kronor, dock att sådan änka med eller utan barn, som på grund av nämnda beslut äger uppbära understöd till mindre belopp än som enligt § 2 skolat utgå såsom krigstidstillägg, må i krigstidstillägg erhålla belopp, motsvarande skillnaden mellan berörda understöd och det enligt § 2 beräknade beloppet.

§ 4.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 5.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 18 års ålder.

§ 6.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 7.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Ryden.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
 Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

— — — — —
 Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anförde departementschefen, statsrådet Rydén här efter:

Krigstidstill-
lägg för år
1918 åt pen-
sionsberätti-
gade änkor
och barn ef-
ter delägare
i folkskollä-
rarnas änke-
och pupill-
kassa.

Vid anmälan den 31 december 1917 av de särskilda medelsbehov, som under tionde huvudtiteln borde för ecklesiastikdepartementets vidkommande tillgodoses genom anslag å tilläggsstat för år 1918, hemställde jag om förslag till riksdagen att, i avvidan på proposition angående krigstidstilllägg för år 1918 åt änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, beräkna för ändamålet under tionde huvudtiteln på tilläggsstat för år 1918 såsom förslagsanslag ett belopp av 145,000 kronor. I den av Kungl. Maj:t innevarande års riksdag förelagda tilläggsstaten till riksstaten för år 1918 är också för ändamålet upptaget ett belopp av nämnda storlek.

På sätt jag under berörda den 31 december 1917 erinrade, har 1917 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning,

medgivit, att sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjöte lägre pension än 300 kronor, finge tillerkännas understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppginge till 300 kronor, varjämte riksdagen för berörda ändamål beviljade under riksstatens tionde huvudtitel på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 65,000 kronor.

Jag erinrade vidare, hurusom 1917 års riksdag, på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa under tionde huvudtiteln på extra stat för år 1918 anvisade ett förslagsanslag av 72,000 kronor, varjämte riksdagen godkände vissa allmänna grunder för krigstidshjälpens utgående. Dessa grunder voro i huvudsak desamma, som enligt beslut av samma års riksdag skulle gälla rörande av riksdagen beviljad krigstidshjälp för år 1917 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

I skrivelse den 30 november 1917 har folkskolöverstyrelsen anhållit om förslag till riksdagen angående beredande av krigstidshjälp jämväl för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa och därvid föreslagit, att densamma måtte utgå med något högre belopp än för år 1917. Jag framhöll vid min ovanberörda anmälan av denna fråga, att med hänsyn till den ytterligare stegring i levnadskostnaderna, som under sistnämnda år ägt rum, det syntes mig nödvändigt, att framställning i den av överstyrelsen angivna riktningen gjordes hos 1918 års riksdag.

Till stöd för denna uppfattning åberopade jag även det anförande, chefen för finansdepartementet förut samma den 31 december 1917 avgivit till det vid statsverkspropositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet över finansärenden, i vilket anförande nämnde departementschef förordnat, att pensionsberättigade änkor och barn efter f. d. befattningshavare i statens tjänst måtte under år 1918 erhålla motsvarande tillägg till sina pensioner, som bereddes dem genom 1917 års krigstidshjälp, dock att detta tillägg till pensionerna skulle under benämningen krigstidstillägg utgå med höjda belopp och efter vissa ändrade grunder. Jag framhöll, att jämväl pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa borde för år 1918 komma i åtnjutande av krigstidstillägg enligt väsentligen samma grunder, som kunde komma att gälla för pensionsberättigade efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst.

I en till riksdagen sedermera avlåten proposition (nr 13) har framställning

gjorts angående beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst. Enligt de för detta krigstidstillägg föreslagna grunder skulle nämnda tillägg utgå

dels till pensionsberättigad änka med 100 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

dels till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade minderåriga barn med 100 kronor till änkan och med 50 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte 30 procent av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 300 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 350 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn och 400 kronor för änka med 3 eller flera pensionsberättigade barn;

dels till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 50 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke finge överstiga för 1 barn 200 kronor, för 2 syskon 250 kronor och för 3 eller flera syskon 300 kronor;

dels ock till annan pensionär med 50 kronor jämte 30 procent av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 200 kronor.

Om till krigstidstillägg av ifrågavarande slag berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, skulle stärbhuset inträda i den avlidnas rätt. Med minderårigt barn avsåges sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphörde. Den, som åtnjöt full försörjning av den allmänna fattigvården, finge icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg. Krigstidstillägget skulle utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämdes.

Omförmälda proposition har nu blivit av riksdagen behandlad, och har därvid, i enlighet med förslag av vederbörande utskott (särskilda utskottets utlåtande nr 6), bland andra, de ändringar av riksdagen beslutats, att grundbeloppet för varje pensionär ökats med 25 kronor, att procentsatsen höjts till $33\frac{1}{3}$ procent, d. v. s. en tredjedel av pensionsförmånernas årsbelopp, att maximibeloppen ökats med 50 kronor samt att krigstidstillägg skall utgå för pensionsberättigade barn utan någon av barnens antal betingad uteslutning från dylik delaktighet. Därjämte har föreskrivits, att tillägget icke finge överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall än då detta årsbelopp vore lägre än grundbeloppet (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn,

275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skulle utgå såsom krigstidstillägg.

I anslutning till den uppfattning, åt vilken jag förut givit uttryck, anser jag i stort sett enahanda grunder, som av riksdagen skulle sålunda beslutats beträffande pensionsberättigade änkor och barn efter stats-tjänare, böra tillämpas i fråga om krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa. Såsom minderåriga böra, i enlighet med vad i oförmälda proposition föreslagits, räknas sådana barn, som icke uppnått 18 års ålder.

Jag har i det föregående erinrat, hurusom riksdagen medgivit, att sådana behövande folkskolläraränkor med eller utan barn, vilka från folkskollärarnas änke- och pupillkassa åtnjöte lägre pension än 300 kronor, finge tillerkännas understöd till så stort belopp, att pensionen och understödet tillsammans uppginge till 300 kronor ävensom å extra stat för år 1918 anvisat för ändamålet erforderligt anslag. Hänsyn till detta riksdagens beslut synes mig så till vida böra tagas, att ytterligare statsunderstöd åt ensamma änkor näppeligen torde böra ifrågasättas i vidare mån än att ensam änka, vilken genom nämnda beslut berättigats uppbära belopp, understigande 125 kronor jämte en tredjedel av sammanlagda pensionsförmånerna för året, nu må erhålla så mycket i krigstidstillägg, att hela understödsbeloppet uppgår till 125 kronor jämte en tredjedel av sammanlagda pensionsförmånerna för året. Finnas pensionsberättigade barn, torde beträffande dem böra gälla, att änka med barn, vilken genom nämnda riksdagsbeslut erhållit understöd till mindre belopp än hon skolat erhålla, därest hon berättigats komma i åtnjutande av krigstidstillägg enligt av mig här ifrågasatta grunder, nu må, utöver berörda 300 kronor, i krigstidstillägg uppbära skillnaden mellan vad hon enligt samma riksdagsbeslut äger åtnjuta i understöd och vad till sådan änka enligt i det föregående angivna regler skolat utgå i krigstidstillägg.

Med tillämpning av de förut anförda, av mig förordade bestämmelserna kunna kostnaderna för ifrågavarande ändamål approximativt beräknas till följande belopp:

A) Ensamma änkor:

1) Änkor med pension till belopp, uppgående till 300 kronor eller därutöver; 254 à 125 kronor	kronor	31,750
33 $\frac{1}{3}$ procent av sammanlagda pensionsbeloppet, vilket uppgår till 87,850 kronor	»	29,283
2) Änkor med pension av 250 kronor utgöra 208.		

Transport kronor 61,033

Transport kronor 61,033

På grund av 1917 års riksdagsbeslut uppgå sammanlagda pensions- och understödsbeloppen till 62,400 kronor; dragas härifrån sammanlagda pensionsbeloppen eller 52,000 kronor, erhålles en summa av 10,400 kronor, utvisande vad genom nämnda riksdagsbeslut blivit dem i understöd tillerkänt. Med tillämpning av förut angivna grunder för krigstidstillägget skulle de vara berättigade till sammanlagt 43,333 kronor, vadan dem nu bör tillerkännas skillnaden mellan sistnämnda belopp och ovanberörda 10,400 kronor eller alltså	»	32,933
3) Änkor med en medelpension av 200 kronor utgöra 56. Med tillämpning av ovan under 2) angivna beräkningssätt erhålles	»	5,168
4) Änkor med en pension av 175 kronor utgöra 248. Med tillämpning av ovan under 2) angivna beräkningssätt erhålles	»	14,467
5) Änkor med en medelpension av 163 kronor utgöra 4. Med tillämpning av ovan under 2) angivna beräkningssätt erhålles	»	168
6) Änkor med en pension av 150 kronor utgöra 166. Med tillämpning av ovan under 2) angivna beräkningssätt erhålles	»	4,150
B) Änkor med barn:		
213 änkor à 125 kronor	»	26,625
415 barn à 75 kronor	»	31,125
Sammanlagda pensionsbeloppen uppgå till 102,594 kronor; 33 ¹ / ₃ procent därav	»	34,198
C) Ensamna barn:		
34 barn à 75 kronor	»	2,550
Sammanlagda pensionsbeloppen uppgå till 4,612 kronor; 33 ¹ / ₃ procent därav	»	1,537
D) Andra pensionärer:		
66 à 75 kronor	»	4,950
Sammanlagda pensionsbeloppen uppgå till 6,603 kronor; 33 ¹ / ₃ procent därav	»	2,201
Summa kronor		221,105

Nämnda summa synes mig böra avrundas till 222,000 kronor. På sätt jag i det föregående erinrat, är i tilläggsstaten för år 1918 beräknat för ändamålet ett belopp av 145,000 kronor. Den nu skedda höjningen är betingad av de ändrade grunder för ifrågavarande krigstidstillägg, vilka riksdagen, efter vad ovan angivits, beslutat. I fråga om täckande av den sålunda uppkomna skillnaden torde chefen för finansdepartementet under riksdagens fortgång komma att göra hemställan om avlåtande av framställning till riksdagen för beredande av därför erforderliga medel.

De för ifrågavarande krigstidstilläggs utbetalande erforderliga närmare bestämmelser, vilka det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, torde böra ansluta sig till de föreskrifter i sådant avseende, vilka komma att gälla i anledning av riksdagens beslut angående krigstidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa å tilläggsstat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa såsom förslagsanslag ett belopp av 222,000 kronor; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggets utgående:

§ 1.

Krigstidstillägg tillkommer, med nedan angivna undantag och begränsningar, sådana änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa, som vid ingången av år 1918 ägde åtnjuta pension från nämnda kassa.

§ 2.

Krigstidstillägget utgår
till pensionsberättigad änka med 125 kronor jämte
en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda
belopp, dock högst med tillhopa 300 kronor;
till pensionsberättigad änka med pensionsberättigade

minderåriga barn med 125 kronor till änkan och med 75 kronor för vart pensionsberättigat barn jämte en tredjedel av ankans och barnens för året bestämda pensionsförmåner, dock högst med tillhoppa 350 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 400 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn, 450 kronor för änka med 3 pensionsberättigade barn, 500 kronor för änka med 4 pensionsberättigade barn o. s. v.;

till pensionsberättigat minderårigt barn utan pensionsberättigad moder med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock att krigstidstillägget icke må överstiga för 1 barn 250 kronor, för 2 syskon 300 kronor, för 3 syskon 350 kronor, för 4 syskon 400 kronor o. s. v.; samt

till annan pensionär med 75 kronor jämte en tredjedel av pensionsförmånernas för året bestämda belopp, dock högst med tillhoppa 250 kronor;

allt dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke får överstiga pensionsförmånernas för året bestämda belopp i annat fall, än då detta årsbelopp är lägre än ovan angivna grundbelopp (125 kronor för änka, 200 kronor för änka med 1 pensionsberättigat barn, 275 kronor för änka med 2 pensionsberättigade barn o. s. v.), i vilket fall endast en mot samma grundbelopp svarande summa skall såsom krigstidstillägg utgå.

§ 3.

Från ifrågavarande krigstidstillägg undantages änka med eller utan barn, vilken enligt beslut av 1917 års riksdag erhåller understöd för år 1918 till sådant belopp, att pension och understöd tillhoppa uppgå till 300 kronor, dock att sådan änka med eller utan barn, som på grund av nämnda beslut äger uppbära understöd till mindre belopp än som enligt § 2 skolat utgå såsom krigstidstillägg, må i krigstidstillägg erhålla belopp, motsvarande skillnaden mellan berörda understöd och det enligt § 2 beräknade beloppet.

§ 4.

Om till krigstidstillägg av nu ifrågavarande slag

berättigad änka eller barn under år 1918 avlidit, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt.

§ 5.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått 18 års ålder.

§ 6.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande krigstidstillägg.

§ 7.

Krigstidstillägget utbetalas på en gång i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. Wilh. Hagman.
